

УДК 378.147.091.33:[005.336.2:615.825-051]

Олена Сущенко

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-2505-5169

DOI 10.24139/2312-5993/2018.04/226-237

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

У статті розкрито теоретичні основи формування професійної компетентності як із теоретичної, так і з практичної діяльності фахівців із фізичної реабілітації. Визначено, що конкурентоспроможність фахівців із фізичної реабілітації є однією зі значущих складових професійної компетентності, що обумовлені активним використанням інформаційно-комунікативних технологій у сфері фізичної реабілітації. Сутність діяльності фахівця з фізичної реабілітації полягає у здатності отримувати теоретичні та практичні знання через способи переробки, передачі, зберігання й використання вмінь, навичок, отриманих у період навчання, проходження професійної практики. У статті також звернуто увагу на достатній вплив комунікаційної компетентності, яка виникає в різний час його діяльності (як у період навчання, проходження практики, так і в період трудової діяльності). У статті підкреслюється, що для фахівців із фізичної реабілітації велике значення має зв'язок методичної та теоретичної підготовки, професійний, практичний досвід, мислення, ерудованість, використання на достатньому рівні засобів комунікацій.

Ключові слова: фахівець із фізичної реабілітації, фізична реабілітація, професійна компетентність, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Одним із напрямів модернізації освіти в Україні на сучасному етапі є забезпечення права дітей із особливостями психофізичного розвитку на доступ до якісної освіти, інтеграцію їх у суспільство шляхом включення в загальноосвітній простір. Одним із основних факторів забезпечення спільного навчання дітей з порушеннями розвитку з їх здоровими однолітками є відповідна підготовка педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, яка передбачає формування в них професійної компетентності у сфері розвитку дітей цієї категорії. Відтак, особливо важливим у цьому аспекті вбачається формування професійної компетентності фахівців із фізичної реабілітації у сфері фізичного розвитку дітей із інвалідністю. Це обумовлено тим, що наразі спостерігається значне збільшення кількості дітей раннього й дошкільного віку, які мають відхилення психофізичного розвитку.

Аналіз актуальних досліджень. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців із фізичної реабілітації – це складний, багатогранний і тривалий процес, який здійснюється протягом усього періоду навчання студентів у педагогічному виші. На сьогодні виникають

питання також безпосереднього підвищення кваліфікації, додаткового стажування й навчання педагогічних працівників, які вже відповідний час працюють за фахом.

Так, на сьогодні змінено низку професійних назв до національного класифікатора професій. Відповідні зміни внесені відповідно до міжнародної класифікації та нормативів Європейського Союзу. Введено нові та змінено деякі назви професій. Відповідно до Міжнародної класифікації скасована професія «фахівець з фізичної реабілітації»; «інструктор з трудової терапії» замінено на «асистента ерготерапевта». Працівники, які продовжать (погодяться) працювати в нових умовах, у більшості випадків будуть не відповідати кваліфікаційним вимогам, завданням та обов'язкам за новими назвами. З метою врегулювання відповідних питань, розроблення нормативних актів, забезпечення напрямів підвищення кваліфікації, розроблення прав атестаційних комісій на місцях, необхідно провести дослідження обов'язків за посадами, які скасовано та відповідно – введено.

В Україні фізична реабілітація, як освітньо-професійна дидактична галузь, знаходиться на етапі свого розвитку та формування. З 1998 року до Державного класифікатора професій внесено спеціальності «Фахівець з фізичної реабілітації», що значно стимулювало розроблення наукової бази спеціальності, її теоретичних засад, обґрунтування змістової специфіки професійної підготовки майбутніх фізичних реабілітологів. Результати аналізу практичної діяльності й педагогічної літератури свідчать, що в теорії професійної освіти цілісний підхід до розв'язання проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації відсутній, незважаючи на вивчення окремих аспектів їх професійної підготовки.

Мета статті. Професійні компетенції мають на меті декларувати основні вимоги до випускників вищих навчальних закладів, що готуються за програмою початкового рівня професійної підготовки фахівців фізичної реабілітації, тим самим гарантують безпеку й ефективність їхньої практичної діяльності. Тобто, професійні компетенції стосується як методичної, так і практичної діяльності фахівців із фізичної реабілітації. Компетенції застосовуються впродовж всього періоду практичної діяльності, ураховують культурні особливості та є рівноцінно важливими. За будь-яких обставин, інтереси клієнта є завжди центральним аспектом професійних компетенцій.

Методи дослідження: теоретичний аналіз науково-методичної та психолого-педагогічної літератури й узагальнення, синтез і систематизація, педагогічний контроль, порівняння та обробка даних, абстрагування.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні поняття компетентності набуває актуальності. Це пов'язують із багатьма факторами, оскільки саме компетентності є тими індикаторами, які дозволяють визначити готовність майбутнього фахівця до життя, його подальшого розвитку й активної участі

в житті суспільства, а в педагога сформувати професійно значущі особистісні якості, тобто педагогічний професіоналізм.

Сучасна ситуація суспільного розвитку актуалізувала необхідність усебічного вивчення такого феномена, як «професійна компетентність». Учені визначають професійну компетентність як певний психічний стан, що дозволяє діяти самостійно й відповідально; оволодіння людиною здатністю та умінням виконувати певні професійні функції, професійну готовність і здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків повсякденної діяльності, наявність спеціальної освіти, глибокі загальні та спеціальні ерудиції, постійне підвищення власної науково-професійної підготовки.

Показниками професійної компетентності є загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь і навичок, уміння правильно їх застосувати у процесі виконання своїх функцій; знання та прогнозування можливих наслідків певних дій; результат праці людини; практичний досвід; гнучкість методу; критичність мислення, а також професійні позиції, індивідуально- психологічні якості.

Професійна компетентність – це складне утворення, що вміщає комплекс знань, умінь, властивостей і якостей особистості, які забезпечують варіативність, оптимальність і ефективність побудови навчально-виховного процесу.

Д. Савельєв вважає, що професійна компетентність може бути окреслена як здатність посадової особи успішно реалізувати завдання, що належать до її компетенції.

Дослідник В. Краєвський визначає професійну компетентність як сукупність певних ознак: наявність знань для успішної діяльності; усвідомлення значущості зазначених завдань для майбутньої професійної діяльності; набір операційних умінь; володіння алгоритмами вирішення професійних завдань [4].

А. К. Маркова розглядає види професійної компетентності: спеціальна компетентність (володіння власне професійною діяльністю на досить високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток), соціальна компетентність (володіння загальною професійною діяльністю, співпрацею, а також прийнятими для певної професії прийомами професійного спілкування, соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці); особистісна компетентність (володіння прийомами особистісного самовираження й саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості); індивідуальна компетентність (володіння прийомами саморегуляції та розвитку індивідуальності в межах професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального самозбереження, не підвладні професійному старінню, уміння організувати раціонально свою працю) [5].

Професійна педагогічна компетентність відображає істотні властивості і взаємозв'язки всіх предметів педагогічної науки. Найбільш суттєвою ознакою професійної компетентності фахівця є інтегрування відповідного рівня професійних знань, умінь і навичок та його особистісних якостей, що виявляються у процесі діяльності.

В. Серіков стверджує, що компетентність педагога проявляється у здатності встановлювати зв'язок між педагогічним знанням і ситуацією розвитку студентів, в умінні підібрати адекватні засоби й методи з метою створення умов для розвитку особистості майбутнього педагога.

За Н. Кузьміною, професійна компетентність педагога характеризується обізнаністю, що дозволяє продуктивно розв'язувати навчально-виховні завдання, спрямовані на формування особистості іншої людини. У процесі діяльності проявляються якості особистості, особливості психічних процесів і властивостей людини, а провідне значення мають самовдосконалення та творчість. Тобто, розв'язання будь-якої задачі, пов'язаної із працею педагога, вимагає від фахівця творчого мислення, а отже, свідчить про те, що він компетентний у своїй професійній діяльності.

Педагогічні вміння – це сукупність послідовно розгорнутих дій, заснованих на теоретичних знаннях. Через педагогічні вміння розкривається структура професійної компетентності педагога. Незважаючи на те, що розв'язання будь-якого педагогічного завдання зводиться до тріади «мислити – діяти – мислити», що збігається з компонентами педагогічної діяльності та відповідними їм вміннями.

Дослідження ефективності формування професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації залежить від конструктивності запропонованої моделі та забезпечення умов її успішної реалізації в науковому та навчальному процесі. Фахівець із фізичної реабілітації є представником соціономічної професії типу «людина – людина». Під професійною компетентністю фахівця з фізичної реабілітації розуміється відносно стала структура професійної самосвідомості та інтегральна характеристика діяльності фахівця, що полягає у володінні ними достатнім об'ємом фахових знань, умінь і навичок, професійно значущими особистісними якостями та вміннями, що в сукупності забезпечують успішне виконання професійних функцій у соціально визнаній і зафіксованій суспільством сфері реабілітаційної діяльності. Професійна компетентність, як визначна характеристика діяльності фахівця з фізичної реабілітації, включає три компоненти: когнітивний – володіння спеціальними професійними знаннями; операційний – здатність до їх реалізації на практиці через сформовану систему спеціальних фахових умінь і навичок; аксіологічний – інтеріоризація системи професійних цінностей реабілітаційної практики як норма професійної діяльності, що була засвоєна в ході професійно-практичної підготовки студентів.

Актуальність проблеми підготовки фахівців із фізичної реабілітації визначається необхідністю подальшого розвитку даної спеціальності з метою зміцнення здоров'я населення України. (Волошко, 2017, с. 20–23).

Професійна діяльність фахівця з фізичної реабілітації, як спосіб досягнення бажаного результату, реалізується у вигляді використання комплексних програм реабілітації пацієнтів різних нозологічних груп із застосуванням різноманітних методів та засобів фізичної реабілітації. Умови професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації належать до двох широкопонятійних груп: виробничі – реабілітаційне обладнання, відповідні санітарно-гігієнічні умови для проведення фізичних занять (ЛФК, масажу, фізіотерапевтичних процедур), ергономічність оточуючого простору з точки зору його функціональності; соціальні – пов'язані з міжособистісними контактами в системі «людина – людина», основними з яких є «фахівець із фізичної реабілітації – пацієнт». Результат професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації в умовах, коли неможливо передбачити наперед різноманіття професійних ситуацій, безпосередньо залежить від особистісних якостей фахівця. Мікромодель суб'єкта діяльності відображує відносно сталу структуру професійної самосвідомості, цілісну систему професійно значущих соціально-психологічних якостей і здібностей людини як носія професійної Я-концепції, професійних норм, правил, традицій, етики, цінностей, культури, характерних для професії як соціально визнаного інституту.

Професійні компетентності з практичної діяльності фахівців із фізичної реабілітації:

1. Володіти аналізом та вести дискусію на біомедичні, поведінкові та соціальні теми, пов'язані з аспектами діяльності фахівців із фізичної реабілітації. Втілювати ці знання на практиці:

- аналізувати нормальний розвиток і відмінності в розвитку людського організму та його рухових функціях;
- аналізувати нормальну будову й функцію людського організму протягом його життя;
- пояснювати патологічні процеси, які піддаються корекції заходами фізичної реабілітації;
- пояснювати, на які патологічні процеси мають вплив заходи фізичної реабілітації;
- пояснювати потребу в заходах фізичної реабілітації;
- пояснювати теоретичні та практичні принципи фізичної терапії та їх зв'язок із охороною здоров'я;
- описувати загальні медичні та психологічні методи втручання, спорідненні з практикою фізичної реабілітації;
- оцінювати необхідність підтримки здорового способу життя клієнта;

- розуміти і враховувати основи культурного сприйняття/бачення у практичній діяльності фізичної реабілітації.

2. Оцінювати, аналізувати та планувати діяльність у фахівців із фізичної реабілітації:

- дотримуватись основних юридичних та етичних вимог;
- провадити діяльність зі згоди клієнта;
- постійно забезпечувати клієнтові та практикуючому фахівцю безпеку;
- ретельно спільно з лікарем відповідного профілю проводити реабілітаційне обстеження та огляд;
- уміти вибирати, аналізувати та трактувати отриману інформацію;
- розробляти завдання з фізичної реабілітації;
- складати й обговорювати план втручання;
- об'єктивно та ретельно записувати результати обстеження/тестування;
- проводити обстеження і планування відповідно до потреб здоров'я й культурних цінностей населення.

3. Застосовувати та оцінювати заходи фахівців із фізичної реабілітації:

- демонструвати безпечне, ефективне й результативне втручання;
- оцінювати результати втручання фізичної реабілітації;
- використовувати засоби вимірювання результатів;
- адаптувати поточну діяльність;
- вести ретельні записи результатів втручання;
- оцінювати потребу проведення реабілітаційних втручань;
- допомагати клієнту зрозуміти й задовольняти його власні потреби;
- проводити заходи, які відповідають потребам здоров'я та культурним цінностям;
- звертатись до фахівців охорони здоров'я в разі виникнення потреби;
- співпрацювати в команді з іншими фахівцями та робити свій внесок у команду роботи.

4. Застосувати ефективне спілкування (комунікація):

- володіти методами та навичками спілкування;
- використовувати методи спілкування;
- слухати і правильно трактувати розмови між пацієнтом/клієнтом та його близькими/опікунами;
- урахувати культурні та мовні відмінності.

5. Застосувати навчальні принципи у практичній діяльності фахівців із фізичної реабілітації:

- виявляти й розуміти навчальні принципи;
- вибирати навчальні ресурси, що найкраще відповідають складності діагнозу клієнта і оточенню;
- оцінювати результати навчання та адаптувати навчальний процес за потреби;

- проводити та здійснювати адаптацію навчання відповідно до потреб і складності діагнозу.

6. Застосовувати принципи управління, що стосуються практики фахівців із фізичної реабілітації:

- застосовувати принципи організаційного управління в системі соціального захисту, ефективно працювати в команді;
- розуміти принципи постійного покращення якості послуг;
- ефективно працювати в команді з іншими працівниками сфери соціального захисту;
- визнавати принципи делегування та наставництва;
- вести документацію, вносити точні й достовірні дані;
- дотримуватися прийнятих стандартів збереження, оприлюднення, транспортування та знищення інформації;
- ефективно розподіляти і використовувати час;
- визнавати та розуміти юридичні й етичні вимоги до професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації.

7. Застосовувати науково доказові дані у практичній діяльності фахівців із фізичної реабілітації:

- уміти здійснювати пошук необхідної науково-методичної літератури;
- проявляти розуміння методів дослідження;
- уміти критично аналізувати наукову літературу;
- уміти в науковому форматі доповідати про отримані дані щодо критичного аналізу;
- упроваджувати сучасні наукові дані у практику фахівців із фізичної реабілітації;
- пояснювати науково підтверджені переваги обраного підходу у фізичній реабілітації.

8. Проводити професійну діяльність:

- дотримуватися принципів професійної підтримки;
- вести безпечну практичну діяльність;
- планувати й демонструвати докази професійного розвитку.

9. Демонструвати самостійну практичну діяльність відповідно до початкового рівня кваліфікації:

- дотримуватися юридичних норм;
- дотримуватися відповідних стандартів та Етичного Кодексу;
- бути готовим відповідати за наслідки професійної діяльності перед суспільством та іншими фахівцями;
- будучи фахівцем із фізичної реабілітації початкового рівня кваліфікації, демонструвати готовність до самостійної практичної діяльності, включаючи застосування базових знань щодо серцево-судинної, дихальної, неврологічної систем та системи опорно-рухового апарату.

Професійна компетентність є фактором формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації.

Характеристикою сучасного ринку праці фахівців із фізичної реабілітації можна вважати конкурентоспроможність молодого спеціаліста, яка передбачає готовність до постійного професійного зростання, якісного і творчого виконання діяльності відповідно до індивідуально-психологічних особливостей особистості.

Кваліфікована та мобільна діяльність фахівців із фізичної реабілітації є основою конкурентної економіки, оскільки дає змогу реабілітаційним установам швидко пристосуватися до вимог нових технологій та ринкових тенденцій, і отже, ставати або залишатися конкурентною.

Конкурентоспроможні фахівці мають володіти професійними вміннями й навичками, високим рівнем професійної компетентності та здатності застосовувати теоретичні надбання на практиці.

Компетентність спеціаліста є такою характеристикою його кваліфікації, коли наявні знання, які є необхідними для здійснення професійної діяльності використовуються й постійно підвищуються у практичній діяльності.

Професійна компетентність фахівця з фізичної реабілітації повинна включати в себе знання, уміння й навички, єдність теоретичної та практичної готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Формування професійної компетентності триває протягом усього професійного становлення особистості і починається набагато раніше від безпосередньої професійної діяльності фахівців.

Компетентність випускника вищого навчального закладу визначається багатьма чинниками, оскільки компетентності є «такими індикаторами», що дозволяють визначити готовність студента-випускника до практичної діяльності, його подальшого особистого розвитку та активної участі в житті суспільства.

Для характеристики професіоналізму фахівця сьогодні все частіше використовується поняття «професійна компетентність». Професійна компетентність, професіоналізм передбачають наявність професійних знань (суспільних, медичних, психолого-педагогічних, предметних, прикладних умінь та навичок). Особливостями професійних знань є їх комплексність, натхненність.

Розглядаючи проблему професійної компетентності (Маркова, 1996, с. 308) визначає її характеристики:

- компетентність не ототожнюється з освіченістю людини;
- компетентність – це поєднання психічних якостей, які дають змогу діяти самостійно й відповідально;
- основою для висновків про компетентність людини є оцінка кінцевого результату діяльності;

- компетентність є характеристикою окремої людини і проявляється в результатах її діяльності.

Професійна компетентність являє собою сукупність знань, умінь, навичок, способів діяльності, професійно важливих психологічних якостей, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності. Вона є результатом підготовленості фахівця, якісною характеристикою володіння професійною діяльністю й передбачає усвідомленого прагнення особистості до даної діяльності.

Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців полягає в набутті та розвитку у студентів під час навчання набору ключових, загально-галузевих та предметних компетентностей, які визначають його успішну професійну діяльність. Компетентності включають професійні знання та вміння, що характеризують кваліфікацію, такі якості, як ініціативність, співпраця, здатність до роботи в колективі, комунікативні здібності, вміння вчитися, оцінювати, логічно мислити, відбирати й використовувати відомості.

Сучасній реабілітаційній системі потрібен фахівець, який здатний максимально використовувати свій потенціал, мобільність, проявляти гнучкість, конкурентоспроможність та професійну компетентність. Професійна компетентність – це особистісне утворення, яке забезпечує якісне виконання фахівцем професійної діяльності і включає аналітичні, комунікативні процеси й забезпечує процес розвитку та саморозвитку особистості. Вона складається з досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, особистісних якостей, що забезпечують ефективне виконання професійної діяльності, можливість вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань та досвіду.

Тенденція розвитку конкурентного середовища впливає на якість обслуговування відвідувачів реабілітаційних установ, виконання фахівців із фізичної реабілітації його професійних обов'язків. Саме тому у фахівця мають бути сформовані всі відповідні професійні компетентності, які дають йому змогу бути впевненим у собі, своїх силах, від яких залежить конкурентоздатність самого фахівця реабілітаційного центру, у якому він працює.

Більшість учених вважають комунікативну компетентність вагомим складовою професійної компетентності, яка має в кожному виді діяльності свою специфіку. На думку В.І.Нароліної, професійна комунікативна компетентність являє собою засіб досягнення успіхів у професійно-діловому й особистісному спілкуванні, в основі якої лежать знання цінностей, норм, стандартів поведінки і спілкування (Нароліна, 2008, 23–25).

Комунікативна компетентність майбутнього провізора – це здатність до ефективного спілкування, яка полягає в умінні обмінюватись інформацією, досягати взаєморозуміння, усвідомлювати потреби співрозмовника, розуміти його почуття та психологічні стани.

О. Е. Веретенникова звертає увагу на те, що під час взаємодії з людьми, комунікативна компетентність проявляється у спроможності різноманітного спілкування, формування завдань, вирішення конфліктів, умінні взаємодіяти з представниками різних культур, здібності ведення переговорів (Веретенникова, 2008, с. 26–30). Ураховуючи вищезазначене, слід відмітити, що під час професійної комунікативної взаємодії з «важкими» партнерами фахівець із фізичної реабілітації повинен зберігати психологічну рівновагу, управляти своїми емоціями та якісно виконувати професійні обов'язки.

Запорукою комунікативної компетентності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації виступає успішний особистісний розвиток індивіда, його розвивальний та усвідомлений міжособистісний досвід, який органічно пов'язаний із формами міжособистісної поведінки та здібностями фахівця. Комунікативна діяльність фахівців реабілітаційної галузі передбачає наявність певних знань із психології, уміння застосовувати ці знання на практиці.

Формування комунікативної компетентності як складової професійної компетентності забезпечує ефективність підготовки молодого фахівця, а саме – його конкурентоспроможність. Професійна компетентність – це якість, яка дозволяє людині продуктивно здійснювати свою професійну діяльність та досягати високих результатів. Напрям професійної діяльності, формує різновид складових професійної компетентності та їх особливостей, які повинні відповідати запитам сучасного ринку праці, забезпечуючи конкурентоспроможність фахівця з фізичної реабілітації.

Висновок. Отже, в основу структури професійної компетентності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації у сфері розвитку дитини з особливостями психофізичного розвитку покладено ідею зв'язку професійного досвіду, професійної ерудованості, професійного мислення й технологічної культури, що визначаються мотивацією реабілітаційної діяльності, здатністю до професійної рефлексії. Аналіз проблеми підготовки майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до роботи з дітьми з особливим потребами засвідчив потребу в майбутніх наукових розвідках із метою вивчення й уточнення особливостей підготовки фахівців із фізичної реабілітації до здійснення ефективного супроводу цих дітей, формування професійної компетентності фахівців із фізичної реабілітації у сфері розвитку, реабілітації дітей із особливостями психофізичного розвитку та формування їх інформаційно-комунікаційної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наролина, В. И. (2008). Развивающий эффект процесса формирования межкультурной коммуникативной компетентности специалиста. *Высшее образование сегодня*, 5, 23–25 (Narolina, V. I. (2008). Developing effect of the process of forming of cross-cultural communicative competence of specialist. *Higher education today*, 5, 23–25).

2. Веретенникова, А. Е. (2008). Развитие иноязычной письменной коммуникативной компетентности у студентов в соответствии с Болонским процессом. *Высшее образование сегодня*, 5, 26–30 (Veretennikova, A. E. (2008). Development of foreign writing communicative competence for students in accordance with the Bolonskim process. *Higher education today*, 5, 26–30).

3. Волошко, Л. Б. (2006). Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення медико-біологічних дисциплін. *Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова*, 20–23 (Voloschko, L. B. (2006). Forming of professional competence of the future specialists on a physical rehabilitation in the process of study of medical-biological disciplines. *Publishing House of the NPU named of M. P. Drahomanov*, 20–23).

4. Краевский, В. В. (2001). *Методология педагогики*. Чебоксары: Чуваш. ун.-т (Kraievskii, V. V. (2001). *Methodology of pedagogics*. Cheboksary: Chuvash. un-ty).

5. Маркова, А. К. (1996). *Психология профессионализма*. М.: Международный гуманитарный фонд «Знание» (Markov, A. K. (1996). *Psychology of professionalism*. М.: International humanitarian fund "Knowledge".

РЕЗЮМЕ

Сущенко Елена. Теоретические основы формирования профессиональной компетентности будущих специалистов по физической реабилитации.

В статье раскрыты теоретические основы формирования профессиональной компетентности как с теоретической, так и практической деятельности специалистов по физической реабилитации. Определено, что конкурентоспособность специалистов по физической реабилитации является одной из значимых составляющих профессиональной компетентности, обусловлены активным использованием информационно-коммуникативных технологий в сфере физической реабилитации. Сущность деятельности специалиста по физической реабилитации заключается в способности получать теоретические и практические знания через способы переработки, передачи, хранения и использования умений, навыков, полученных в период обучения, прохождения профессиональной практики. В статье также обращено внимание на достаточное влияние коммуникационной компетентности, которая возникает в разное время его деятельности (как в период обучения, прохождения практики, так и в период трудовой деятельности). В статье подчеркивается, что для специалистов по физической реабилитации большое значение имеет связь методической и теоретической подготовки, профессиональный, практический опыт, мышление, эрудированность, использование на достаточном уровне средств коммуникаций.

Ключевые слова: специалист по физической реабилитации, физическая реабилитация, профессиональная компетентность, конкурентоспособность.

SUMMARY

Sushchenko Olena. Theoretical basis for the formation of professional competence of the future physical rehabilitation specialists.

The article reveals the theoretical basis for the formation of professional competence both in the theoretical and practical activity of physical rehabilitation specialists. It has been determined that competitiveness of physical rehabilitation specialists is one of the significant components of professional competence, which is conditioned by the active use of information and communication technologies in the field of physical rehabilitation. The essence of a physical rehabilitation specialist's activity is the ability to receive theoretical and

practical knowledge through methods of processing, transfer, storage and use of skills, obtained during the training and professional practice period. The article also focuses on the sufficient influence of communication competence, which arises at different times of its activity. The article emphasizes that for the physical rehabilitation specialists the connection of methodological and theoretical training, professional, practical experience, thinking, erudition, and the use of sufficient means of communication are of great importance.

It is concluded that the basis of the structure of professional competence of the future physical rehabilitation specialist in the field of development of the child with the peculiarities of psychophysical development is the idea of interconnection of professional experience, professional erudition, professional thinking and technological culture, determined by the motivation for rehabilitation activities, the ability to professional reflection. The analysis of the problem of the future physical rehabilitation specialists training for work with children with special needs has shown the need for future research with the aim of studying and clarifying the peculiarities of training specialists in physical rehabilitation to the effective support of these children, formation of professional competence for a specialist in physical rehabilitation in the field of development, rehabilitation of children with peculiarities of psychophysical development and formation of their information and communication competence.

Key words: *physical rehabilitation specialist, physical rehabilitation, professional competence, competitiveness.*

УДК 378:[37.091.12.011.3-051:81]:[37.018.43:004.032.6]

Марина Ячменик

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-3547-046X

DOI 10.24139/2312-5993/2018.04/237-249

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МЕДІАОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті з урахуванням наукових досліджень та проведеної дослідно-експериментальної роботи окреслено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів української мови і літератури до використання засобів медіаосвіти у професійній діяльності. Надання освітньому процесу медіаосвітньої спрямованості реалізовано на 1–2 курсах у науковому гуртку «Медіакультура вчителя-словесника», мета діяльності якого – формувати теоретичну базу знань із основ медіаграмотності, уміння здійснювати міжособистісне спілкування в сучасному медіапросторі. Оволодіння студентами культурою дослідницької роботи з медіатекстом апробовано під час інтегрованого курсу «Медіаосвіта» зі студентами 3 курсу, що спрямовано на формування вмінь моделювати зв'язний медіатекст із урахуванням принципів текстової організації, новизни й пізнавальної цінності професійно орієнтованої інформації. Педагогічну умову – активне використання засобів медіаосвіти у процесі педагогічної практики – реалізовано студентами 4 курсу на уроках української мови.

Ключові слова: *професійна діяльність учителя-словесника, підготовка майбутніх учителів української мови і літератури, готовність до використання засобів медіаосвіти, педагогічні умови, засоби медіаосвіти, спецкурс.*